

Н. Б. Шуст,
доктор соціологічних наук, професор

А. І. Антонюк,
студентка

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ПРАВО У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Національний авіаційний університет
проспект Космонавта Комарова, 1, 03680, Київ, Україна
E-mails: shustn@ukr.net, a.antonyuk96@gmail.com

Мета: у статті автори досліджують теоретико-правові аспекти правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності у сфері ІТ, аналізують актуальні питання інноваційного розвитку економіки в державі, зокрема, поширення досвіду та знань в інноваційній сфері, проблеми нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності. **Методи:** під час написання статті використовувався діалектичний метод, а також аналіз, порівняння, узагальнення. **Результати:** автори акцентують увагу на основних передумовах та потребах розвитку інтелектуального права в сфері інформаційних технологій; аргументують необхідність виявлення проблем захисту інтелектуальної власності в Україні; умови формування національної інноваційної системи України; визначають фактори, що стримують інноваційний розвиток в Україні та причини, які негативно впливають на розвиток системи освіти і науки в сфері права інтелектуальної власності. **Обговорення:** національного законодавства у сфері права інтелектуальної власності, пошук шляхів удосконалення напрямів розвитку правової системи України в даній сфері.

Ключові слова: інтелектуальне право; інтелектуальна власність; інформаційні технології; юридична система України; інноваційна діяльність; захист прав інтелектуальної власності; комерціалізація прав; право інтелектуальної власності; програмний продукт; інтелектуальні ресурси; правове регулювання комерціалізації.

Постановка проблеми та її актуальність. Одним із напрямів реформування юридичної системи України є питання удосконалення норм права інтелектуальної власності, а також використання та захист прав інтелектуальної власності у сфері інформаційних технологій. Відомо, що в Україні інформаційні технології (ІТ) є провідним сектором економіки та суспільного життя, що забезпечує динамічний розвиток іншим галузям економіки. Але характерною ознакою сьогодення є превалювання економічних інтересів над правовими, і визначальну роль в удосконаленні права інтелектуальної власності відіграє державна політика, яка і формує відповідну основу правового ре-

гулювання. Так, існує ряд проблем у питанні права інтелектуальної власності у сфері ІТ в Україні: відсутність належної комплексної охорони програмного продукту, захисту авторських прав на програмні продукти та інші. Тому пропонуємо розглянути питання створення правових засад та умов для вивчення і розвитку права інтелектуальної власності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з теоретико-правовими аспектами правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності у сфері ІТ, є предметом доволі активного наукового обговорення. Вивченню окремих аспектів інтелектуального права та важливою джерельною базою для опрацювання цієї

теми стали публікації науковців, таких як: О.П. Орлюк, С.Г. Гордієнко, О.В. Соснін, Г.О. Андрощук, Т.В. Бочуля, І.Ф. Коваль, К.В. Єфремова та інші. Однак, ціла низка питань стосовно формування та розвитку, а особливо захисту права інтелектуальної власності в Україні досі залишається поза увагою дослідників. Таким чином, керуючись наявними дослідженнями та реаліями життя, вважаємо за доцільне в даному аналізі визначити існуючі проблеми національного законодавства у сфері права інтелектуальної власності.

Метою статті є виділення сучасних проблем визначення і забезпечення розвитку права інтелектуальної власності та запропонування деяких шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. В сучасному світі результат інтелектуальної діяльності людини – це основа науково-технічного розвитку суспільства, важливий інструмент конкурентної політики підприємства, визначальний фактор ринкової вартості високотехнологічних компаній.

В Україні інформаційні технології (ІТ) є провідним сектором економіки та суспільного життя, що забезпечує динамічний розвиток іншим галузям економіки. Це підтверджує той факт, що у світі ІТ-компанії є лідерами за кількістю патентів у Європі. Кількість ІТ-компаній в Україні сягає понад 1000 одиниць і близько 100 науково-дослідних (Research & Development) центрів. У галузі задіяні понад 120 тис. спеціалістів, без урахування менеджменту, відділів маркетингу та продажів, інших фахівців допоміжних професій та занять. За кількістю щорічних випускників із ІТ-спеціальностей (15 тис.) Україна є лідером серед країн Центральної та Східної Європи. На сьогодні галузь ІТ входить у трійку індустрій із найбільшою долею у ВВП країні. Сукупний дохід галузі у 2017 році склав \$3,6 млрд, поступаючи лише обсягам аграрній промисловості та металургії. Продукція ІТ формує понад 4% ВВП держави. Україна продовжує утримувати лідерські позиції з ІТ-фрілансу серед країн Східної Європи, контролюючи 33% ринку. За результатами 2017 р., 18 українських компаній потрапили в рейтинг 100 кращих

постачальників послуг аутсорсингу. Галузь посідає друге місце за рівнем експорту. За даними аудиторської компанії Pricewaterhouse Coopers [1], Україна належить до ТОП-20 найбільших експортерів ІТ-послуг у світі. Понад 70% експорту ІТ-послуг України становить розробка програмного забезпечення на замовлення. З аналізу доповіді BOIV World Intellectual Property Report Breakthrough Innovation and Economic Growth [2] видно, що Україна серед 20 країн-лідерів за кількістю патентів у сфері революційних технологічних інновацій: 3Ддруку (11-е місце) і робототехніки (17-е місце).

В умовах економічних перетворень важко переоцінити важливість інтелектуальної власності, як базової умови забезпечення інновацій та конкурентоспроможності. Економічна цінність творчої діяльності забезпечується лише тоді, коли результати інтелектуальної праці отримують права власності, а власник цих прав у змозі їх захистити та компенсувати дедалі більші витрати на здійснення інноваційного процесу [3].

Україна має значні інтелектуальні ресурси, використання яких здатне сформувати сталу інноваційну економіку, пов'язану зі створенням і комерціалізацією новітніх технологій [4] та інших інноваційних розробок. Для прискорення цих процесів, надання їм більш високого рівня розвитку, важливе значення має підвищення якості національної системи юридичної освіти, насамперед у такій галузі знань, як інтелектуальна власність.

За сучасних умов, на жаль, спостерігаються негативні тенденції щодо відтоку кадрів за кордон, скорочення обсягів інвестицій в економіку, зростання фактів недобросовісної конкуренції, що негативно позначається на інтелектуальному потенціалі країни, захищеності виробничої та креативних індустрій. Вищеперераховані процеси створюють, з одного боку, необхідність наближення законодавства України до стандартів ЄС, а з іншого – зумовлюють переоцінку та формування більш якісних професійно орієнтованих знань і навичок, пов'язаних зі створенням і комерціалізацією інновацій, юридичним супроводженням цих процесів. За таких умов, заклади вищої освіти можуть та повинні стати генераторами інноваційних ідей, мають розвивати у студентів здат-

ність до наукової діяльності та, що не менш важливо, формувати знання й уміння, пов'язані з охороною і захистом прав на результати інтелектуальної діяльності, залученням об'єктів інтелектуальної власності до економічного обігу. На ці завдання важливо зважати при підготовці стандарту юридичної освіти.

Проте, як свідчить реальний стан правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності, для України досі характерна недооцінка в суспільстві значення прав інтелектуальної власності та їх захисту. У Рекомендаціях парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» наголошується, що непоодинокими є випадки, коли власники інтелектуальних здобутків через низьку правову й економічну культуру добровільно відмовляються від використання наявних механізмів захисту своїх прав та інтересів. При цьому підкреслюється, що проблеми забезпечення захисту прав інтелектуальної власності в Україні значною мірою визначаються браком кваліфікованих фахівців із цих питань, що потребують великого обсягу спеціальних теоретичних знань і практичного досвіду.

Важливим кроком на шляху посилення значення викладання інтелектуальної власності в навчальному процесі закладів вищої освіти став Наказ Міністерства освіти і науки України «Про запровадження у вищих навчальних закладах навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність» від 20.10.2004 р. № 811 [5]. Вказаним нормативно-правовим актом було запроваджено як обов'язкову навчальну дисципліну «Інтелектуальна власність» у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації для студентів, які навчаються за освітньо-професійними програмами спеціаліста та магістра. Також відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра» від 27.08.2010 р. № 787 [6] передбачено підготовку фахівців за окремою спеціаль-

ністю «Інтелектуальна власність». Такий напрям підготовки почали активно впроваджувати у закладах вищої освіти.

Однак процеси, що відбувались у зв'язку з подальшим реформуванням вищої освіти, змінили підходи держави до викладання інтелектуальної власності при підготовці фахівців. У зв'язку з набуттям чинності Закону України від «Про вищу освіту» 01.07.2014 р. [7] втратив чинність вищевказаний Наказ Міністерства освіти і науки № 235, а спеціальність «Інтелектуальна власність» вилучено з переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29.04.2015 р.) [8]. Запроваджені зміни навряд чи створюють позитивні підстави для того, щоб студентська молодь опанувала хоча б мінімальними знаннями в цій сфері. Лише поодинокі факультети залишають цей предмет. При цьому, якщо раніше студенти мали можливість отримати спеціальну освіту з інтелектуальної власності (фактично, як другу освіту), нині магістерські програми хоча й побудовані за міждисциплінарним підходом, однак пропонуватимуться лише в межах права чи менеджменту, що не відповідає міжнародній практиці отримання освіти у сфері інтелектуальної власності.

Аналіз норм Закону України «Про вищу освіту» [7] дає підстави стверджувати, що цей Закон закладає відповідне законодавче підґрунтя для продовження практики викладання інтелектуальної власності у закладах вищої освіти (ЗВО). До основних завдань ЗВО відповідно до Закону відноситься забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності. Так, згідно зі ст. 65 основними завданнями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності ЗВО є: 1) одержання конкурентоспроможних наукових і науково-прикладних результатів; застосування нових наукових, науково-технічних знань під час підготовки фахівців з вищою освітою; 2) формування сучасного наукового кадрового потенціалу, здатного забезпечити розробку та впровадження інноваційних наукових розробок.

Отже, як бачимо, причин для застосування інноваційних технологій в освіті, і тим самим формування інноваційної освіти на законодавчому рівні закладено. Питання – за реалізацією цих норм, адже сучасне суспільство розвивається на основі інноваційного підходу до багатьох сфер життєдіяльності. Проте, без проведення відповідних реформ ці норми не матимуть практичної реалізації [9]. Відповідно до освітньої реформи ЗВО отримали право самостійно розробляти та реалізовувати освітні програми в межах ліцензованої спеціальності (п. 1 ч. 2 ст. 32 Закону України «Про вищу освіту»). Тож питання щодо переліку навчальних дисциплін, які стосуються сфери інтелектуальної власності, обсягу їх викладання вирішується вишами індивідуально. Наразі в національних вишах і факультетах, які здійснюють підготовку за спеціальністю «Право», застосовуються різні підходи до викладання навчального матеріалу з питань інтелектуальної власності. Існує практика викладання дисципліни «Право інтелектуальної власності» для студентів рівня «Бакалавр» або «Магістр», у деяких навчальних закладах окремі питання права інтелектуальної власності вивчаються обмежено в рамках навчальної дисципліни «Цивільне право». У провідних юридичних вишах і факультетах створені кафедри інтелектуальної власності, на яких викладаються спеціалізовані дисципліни у сфері інтелектуальної власності, зокрема, «Право промислової власності», «Право інтелектуальної власності в мережі Інтернет», «Захист прав інтелектуальної власності», «Договори в сфері інтелектуальної власності».

У цьому контексті варто зауважити, що інтелектуальна власність як галузь знань об'єднує знання з права, економіки, психології, техніки, інформатики та ін. Тож цикл дисциплін, пов'язаних з інтелектуальною власністю, має обов'язково викладатись окремо. Відповідно, право інтелектуальної власності як правове утворення не є складовою частиною лише цивільного права, оскільки охоплює цілий комплекс різногалузевих матеріальних і процесуальних норм (господарських, фінансових, митних), які складаються у сфері набуття,

здійснення та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Тенденція виокремлення права інтелектуальної власності підтверджується і утворенням в Україні Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Отож, за сучасних умов доцільним вбачається не лише виокремлення навчального матеріалу з питань інтелектуальної власності в самостійні курси, а й подальші поглиблення та спеціалізація навчання в цій галузі знань.

Отже, беручи до уваги, що напрям інтелектуальної власності постійно розвивається та стає пріоритетом для всіх сфер суспільного життя, система освіти має забезпечувати поглиблене вивчення різних аспектів реалізації прав інтелектуальної власності. Актуальним для спеціальності «Право» та інших спеціальностей стає поглиблене вивчення, поряд із базовим курсом «Право інтелектуальної власності», «Інтелектуальна власність» для студентів освітнього рівня «Бакалавр», також і окремої навчальної дисципліни «Комерціалізація прав інтелектуальної власності» для студентів освітнього рівня «Магістр». Вивчення цієї дисципліни дозволить випускникам бути готовими до успішного вирішення завдань у сфері інтелектуальної власності, що постають перед кожним виробником в умовах інноваційної економіки, заснованої на ефективних використанні та захисті прав інтелектуальної власності.

Стрімкий розвиток ІТ-сфери вимагає пильної уваги до належної охорони прав інтелектуальної власності на ІТ-продукти. Питання всебічної охорони комп'ютерних програм, програмного забезпечення та подібних продуктів залишається багато в чому відкритим.

Проблема перша: відсутність належної комплексної охорони програмного продукту. Готовий програмний продукт охороняється відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» як літературний твір. При цьому технологічний процес обробки даних, сам алгоритм, який часто є важливим продуктом інтелектуальної діяльності, жодним чином захистити неможливо. Такою є практика не тільки в Україні, а й майже в усьому світі.

Відповідно до статті 4 Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право (1996) [10] комп'ютерні програми

охороняються як літературні твори в розумінні статті 2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. Така охорона застосовується до комп'ютерних програм незалежно від способу або форми їх вираження.

Необхідно враховувати промисловий підхід до розробки програмних продуктів, що вимагає більш чіткої та комплексної охорони таких продуктів. Зрозуміло, що підхід до охорони програмних продуктів як до літературних творів сам по собі нелогічний і не відповідає самій суті таких продуктів. Адже охороняється тільки втілення програмного продукту в матеріальній формі, а сам зміст продукту не підлягає охороні.

Тобто сама ідея, процес або спосіб, покладені в основу продукту, не підлягають охороні. При цьому, звичайно, зовнішнє оформлення такого продукту можна змінити та отримати новий продукт, «не порушуючи» разом з тим права автора оригінального продукту.

З метою захисту все-таки ідеї, а не тільки форми вираження, ІТ-продукти можна також захистити як винаходи або корисні моделі. Однак це досить тривалий і витратний процес, який більшою мірою доцільний для великих ІТ-компаній, а не для фізичних і невеликих юридичних осіб. Тим більше, в разі патентування ІТ-продуктів часто дуже важливо виконати умову «промислової придатності», оскільки в такому випадку продукт повинен бути не просто теоретичною розробкою, а технічним вирішенням якої-небудь проблеми.

Згідно з ч. 2 ст. 180 Угоди про Асоціацію між Україною [11], з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншого боку, охорона надається математичного вираженню комп'ютерної програми будь-якої форми. Ідеї та принципи, на яких ґрунтується будь-який елемент комп'ютерної програми, зокрема ті, на яких ґрунтується її інтерфейс, не охороняються авторським правом відповідно до зазначеної Угоди.

Таким чином, аналізуючи існуючий правовий підхід, можна зробити висновок, що забезпечити належний комплексний захист авторства на алгоритми та їх реалізацію неможливо,

що, в свою чергу, не сприяє розвитку ІТ-сфери.

Проблема друга: захист прав. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» піратством у сфері авторського права є опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (зокрема, комп'ютерних програм і баз даних).

Не секрет, що сьогодні в Україні існує величезна проблема захисту авторських прав на програмні продукти. Зауважимо, що в 2016 році Україна посіла перше місце в рейтингу держав, які найчастіше порушують права інтелектуальної власності. Також за даними корпорації Microsoft за 2015 рік майже 85% продукції, що випускається нею і використовуваної в українських державних установах, – неліцензійні.

Звичайно, кожний автор або правовласник хоче максимально захистити своє авторське право від порушень. Однак зробити це в українських реаліях не так вже й просто, оскільки механізми захисту і боротьби з піратством в Україні дуже недосконалі. Крім продажу і тиражування контрафактних примірників програмних продуктів, на сьогоднішній день наймасовішим є поширення програмних продуктів через мережу Інтернет, що створює серйозні труднощі для припинення порушень авторського права. Адже визначити порушника прав в Інтернеті, якими найчастіше є фізичні особи, зараз практично неможливо.

Відповідно до ч. 11 п. 46 постанови пленуму Вищого господарського суду України № 12 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» [12] варто мати на увазі, що публічний доступ до конфіденційних даних про фізичну особу, які містяться в записах ідентифікатора власників домену, є закритим. Тому в разі потреби доступу до таких даних позивач має право звернутися до господарського суду з клопотанням про їх витребування. Отже, єдина можливість встановити особу порушника і/або власника веб-сайту, на якому розміщений контрафактний продукт – це звернутися до суду (попередньо сплативши судовий збір), що, звичайно, не кожний правовласник хоче і здатний зробити. Незважаючи на те, що останнім часом дуже активно обгово-

рюються проблеми захисту програмних продуктів в Україні, будь-яких позитивних зрушень у цьому напрямі, на жаль, не спостерігається. Всі досить прогресивні законопроекти з цього питання так і залишаються на полицях комітетів Верховної Ради України.

Висновки. Отже, національне законодавство та адаптація законодавства України до законодавства ЄС у даній сфері наразі в процесі розвитку. Вдосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності є досить суперечним і разом з тим вкрай важливим напрямом у євроінтеграції України. В цьому контексті заслуговує на увагу думка колег [13], що процеси турбулентності, які пов'язані з швидкими, часто не прогнозованими змінами у зовнішньому і внутрішньому середовищах, спонукають науковців та юристів-практиків до удосконалення інноваційної діяльності, на основі пошуку ефективних форм використання інтелектуального потенціалу, який є невичерпним джерелом безперервного розвитку і можливостей адаптуватися до вимог часу. Одночасно чинне законодавство України потребує переосмислення та вдосконалення та постає необхідність детального вивчення, аналізу історичного та сучасного досвіду України та зарубіжних країн, чіткого врегулювання нормативно-правових актів України в даній сфері. З метою подолання правових недоліків у сфері захисту інтелектуальної власності необхідне створення дієвого механізму захисту авторського права та прав громадян, розроблення концепцій правової реформи у даній сфері, а головне, на нашу думку, забезпечення умов для формування кваліфікованих кадрів у питаннях захисту прав інтелектуальної власності та комерціалізація прав інтелектуальної власності.

Література

1. Гордієнко С.Г., Соснін О.В. Сутність, зміст, практика інноваційної діяльності та захисту інноваційної власності в Україні. *Інформаційне суспільство в світі та Україні: проблеми становлення та закономірності розвитку*: колективна монографія / за ред. проф. В.Г. Воронкової. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. С. 243-275.

2. World Intellectual Property Report 2015 – Breakthrough Innovation and Economic Growth. URL: <https://wipo.int/publications/en/details.jsp?id=3995&plang=en>

3. Андрощук Г.О. Інтелектуальна власність в системі інтернету речей: економічно-правовий аспект. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. С. 68-72.

4. Коваль І.Ф. Щодо розвитку національної системи юридичної освіти у сфері інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 2. С. 65-72.

5. Про запровадження у вищих навчальних закладах навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність»: наказ Міністерства освіти і науки України від 20 жовт. 2004 р. № 811. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0811290-04>

6. Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра: постанова Кабінету Міністрів України від 27 серп. 2010 р. № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-%D0%BF>

7. Про вищу освіту: Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII, станом на 09.08.2019 (дата звернення 25.10.2019). *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004.

8. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 29 квіт. 2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>

9. Шуст Н.Б., Філик Н.В. Інновації в освіті: соціокультурний вимір. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 1. С. 144-149.

10. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право (1996). Ст. № 2-4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770

11. Угода про Асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, ч. 2 ст. 180. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011

12. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: постанова пленуму Вищого господарського суду України № 12, ч. 11 п. 46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>

13. Сопілко І.М., Череватюк В.Б. Молоді вчені та студентство – інтелектуальний потенціал сучасної юридичної освіти. *Юридичний вісник*. 2019. № 2 (51). С. 188-194.

References

1. World Intellectual Property Report 2015 – Breakthrough Innovation and Economic Growth. URL: <https://wipo.int/publications/en/details.jsp?id=3995&plang=en>

2. Hordiienko С.Н., Sosnin O.V. Sutnist, zmist, praktyka innovatsiinoi diialnosti ta zakhystu innovatsiinoi vlasnosti v Ukraini. *Informatsiine suspilstvo v sviti ta Ukraini: problemy stanovleniia ta zakonmirnosti rozvytku: kolektyvna monohrafiia / za red. prof. V.H. Voronkovoі. Zaporizhzhia: ZDIA, 2017. S. 243-275.*

3. Androshchuk H.O. Intelektualna vlasnist v systemi internetu rechei: ekonomichno-pravovy aspekt. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2017. S. 68-72.

4. Koval I.F. Shchodo rozvytku natsionalnoi systemy yurydychnoi osvity u sferi intelektualnoi vlasnosti. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2018. № 2. S. 65-72.

5. Pro zaprovadzhennya u vishih navchalnih zakladah navchalnoi disciplini «Intelektualna vlasnist»: nakaz Ministerstva osviti i nauki Ukraini vid 20 zhovtnya 2004 r. № 811. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0811290-04>

6. Pro zatverdzhennya pereliku specialnostej, za yakimi zdijsnyuyetsya pidgotovka fahivciv u vishih navchalnih zakladah za osvitno-kvalifikacijnimi rivnyami specialista i magistra: postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 27.08.2010 r. № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-%D0%BF>

[gov.ua/laws/show/787-2010-%D0%BF](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-%D0%BF)

7. Pro vishu osvitu: Zakon Ukraini vid 01 lip. 2014 r. № 1556-VII, stanom na 09.08.2019 (data zvernennya 25.10.2019). *Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukraini*. 2014. № 37-38. St. 2004.

8. Pro zatverdzhennya pereliku galuzej znan i specialnostej, za yakimi zdijsnyuyetsya pidgotovka zdobuvachiv vishoyi osviti: postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 29.04.2015 r. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>

9. Shust N.B., Filik N.V. Innovatsiia v osviti: sociokulturnij vimir. *Visnik Nacionalnoyi akademii kerivnih kadrov kulturi i mistectv*. 2019. № 1. S. 144-149.

10. Dogovoru Vsesvitnoyi organizatsiі intelektualnoi vlasnosti pro avtorske pravo (1996). St. № 2-4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770

11. Ugoda pro Asociatsiіu mizh Ukrainoyu, z odnogo boku, ta Yevropejskim Soyuzom, Yevropejskim spivtovaristvom z atomnoyi energiyi ta yih derzhavami-chlenami, ch. 2 st. 180. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011

12. Pro deyaki pitannya praktiki virishennya sporiv, pov'yazanih iz zahistom prav intelektualnoi vlasnosti: postanova plenumu Vishogo gospodarskogo sudu Ukraini № 12, ch. 11 p. 46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>

13. Sopilko I.M., Cherevatyuk V.B. Molodi vcheni ta studentstvo – intelektualnij potencial suchasnoyi yuridichnoyi osviti. *Yuridichnij visnik*. 2019. № 2 (51). S. 188-194.

N. Shust, A. Antonyuk

INTELLECTUAL LAW IN IT INDUSTRY IN UKRAINE

National Aviation University
Kosmonavta Komarova Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mails: shustn@ukr.net, a.antonyuk96@gmail.com

The purpose in the article authors are exploring the theoretical and legal aspects of legal protection of intellectual property rights; topical issues of innovative development of the economy in the country are also considered, namely, dissemination of experience and knowledge in the innovation sphere, problems of regulatory support of innovative activity and commercialization of scientific and technical developments, Ukrainian realities of protection of innovative technologies. The methodological basis of the research comprise general scientific methods of scientific knowledge, such as dialectical as well as logical techniques: analysis, comparison, generalization. Results: the authors focus on the identified the basic prerequisites and needs for the development of intellectual law in the field of information technology; identification of the problem of protection of intellectual property in Ukraine and conditions of formation of the national innovation system of Ukraine. The directions that hinder innovative development in Ukraine and the reasons that adversely affect the development of the education and science system in the field of intellectual property are substantiated. Discussion: basis of national legislation in the field of intellectual property rights, search for ways to improve the directions of development of the legal system of Ukraine; creation of new knowledge and intellectual products recognized at the state level. One of the main problems in the field of protection of intellectual property rights is the lack of a national innovation system, which hinders the development of innovative activity in Ukraine of highly developed intellectual property market. The problems and the current situation in the field of innovation development and law are a consequence of the lack of a strategy of transition of the Ukrainian economy to the innovative path of development, the absence of the formation of a national innovation system that would ensure its implementation.

Keywords: intellectual law; intellectual property; information technologies; legal system of Ukraine; innovative activity; protection of intellectual property rights; commercialization of rights; intellectual property rights; software; intellectual resources; legal regulation of commercialization.